

Hälsning till Estlandssvenskarna.

Av ordföranden i Kommittén för rågösvenskarna riksantikvarie Sigurd Curman.

I estlandssvenskarnas månghundraåriga historia har det senaste året i sanning varit ett djupt ingripande märkesår. Ty så måste man givetvis betrakta det förhållandet att det estlandssvenska folket nu på allvar börjat bryta upp från de bygder, där det sedan närmare ett årtusende haft sina fäderneärvda boplatser, där de generation efter generation under arbete och möda och under skilda överheter framlevat sitt liv såsom en yttersta utpost i öster för det svenska folk, från vilket det en gång utgått och vars språk det, trots tidernas växlingar och påfrestningar, alltjämt talar och betraktar såsom sitt modersmål.

Att rycka upp sina rötter ur den jord, som förfädren sedan urminnes tider odlat och bearbetat, att för alltid lämna den kustbygd, där så många tillbragt ett långt och strävsamt liv och där alla haft sin barndoms och ungdoms ljusa minnen, att överge allt det, som tidigare varit föremål för ens strävanden, arbete och kärlek, det sker icke utan mycken vånda och smärta. Det inser vi här i Sverige fuller väl. Om Ni, estlandssvenskar, det oaktat underkastat Eder denna smärtsamma operation, så måste det hero därpå, att Ni ansett detta vara den enda vägen att rädda livet, det liv nämligen, som är värt att leva: livet i frihet under eget ansvar.

Och så har Ni, många gånger under överhängande livsfara, ställt färden till det gamla moderlandet i förlitande på att där finna just det, som Ni fruktat att förlora i Ert hittillsvarande hemland: *friheten!* — Ja, ännu finns friheten i Gamla Sverige, friheten under ansvar, och vi hoppas, att Eder tillit till det gamla moderlandet i detta hänseende aldrig skall svikas.

Så vill jag först och främst å den s. k. Rågö-kommitténs vägnar, som av den svenska regeringen fått det ansvarsfulla värvet att taga emot Eder här i landet, till Eder rikta en varm och uppriktig välkomsthälsning. Välkomna till Sverige, som för framtiden skall vara Edert foster-

land. Må det kunna giva Eder en ersättning för vad Ni lämnat därborta i Edra fäders land. Må Edra ur den fäderneärvda mulden uppräckta rötter kunna vinna full livskraft i den svenska jorden och må denna kunna giva Eder alla en sådan näring, att den estlandssvenska stammen här kan rota sig fast och blomstra vidare i det gamla moderlandet.

Men, kära nykomna estlandssvenska vänner, innan detta kan förverkligas, har Ni helt visst att vänta Eder många och påkostande prövningar, ty en dylik omplantering av ett med rötterna uppryckt folk är inte någon lätt sak att genomföra och den kan inte fullföljas från den ena dagen till den andra. Det är inte så, att man flyttar ut ur sin gård på den ena sidan om Östersjön för att flytta in i en ny gård på den andra sidan. Sanningen är nog den, att det inte omedelbart står några gårdar och vänta på Er här, utan det som väntar Er här är ett arbete under ganska prövande förhållanden. Det gäller till en början för Er att rycka in i alla de luckor, som kunna stå öppna i det svenska arbetslivet, varhelst dessa yppar sig ute i vårt land. Det gäller att utan tvekan och dröjsmål ta den möjlighet till arbete och självförsörjning, som kan anvisas Eder av Rågö-kommitténs arbetsförmedling, även om den ibland skulle föra Er bort från Edra släktingar och landsmän. Ty någon möjlighet att här i landet omedelbart uppbygga något litet Svensk-Estland finns icke. Det är visserligen Rågö-kommitténs förhoppning att framdeles kunna erbjuda en del av de inflyttade estlandssvenskarna möjligheter till att driva sitt fiske och sitt jordbruk på vissa samlade platser, men nu måste alla ansträngningar gå ut på att söka få samtliga arbetsföra män och kvinnor ut i det förvärsarbete, som kan stå till buds, framför allt ute på landsbygden. I Stockholm och andra städer kan Ni i allmänhet icke räkna på att stanna. Där råder f. n. bostadsbrist och överbefolkning. Vi måste

KUSTBON

Organ för Estlandssvenskarna i Sverige.

Utgiven av Riksföreningens Estlandsutskott.

Ansvarig utgivare: *Riksantikvarien Sigurd Curman.*

Redaktör: *Folke Lindström.*

Red.-sekr.: *Manfred Nyman.*

Red.-kommitté: *Viktor Aman, Lars Broman, Gerhard Hafström, Anton Vesterberg.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm,
tel. 11 35 00, 11 57 21, 11 57 22.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1944 i juni, aug., okt. och dec.

Prenumerationspris 1944 1 kr. 50 öre.

Annonpris: 1/1 200:—, 1/2 125:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—.

Linkoln Bloms Boktryckeri A.-B., Stockholm, 1944.

Svenska fiskeriförhållanden och Estlandssvenskarnas anpassning till dessa.

Av byrådirektören i Kungl. Lantbruksstyrelsen
Chr. Hessle.

Sverige har oerhört långa kuststräckor. Landets östersjökust, alltså sträckan från gränsen mot Finland till Falsterbo vid södra mynningen av Öresund är, om man endast följer kustens huvudkontur, omkring 1,500 kilometer lång, och västkusten, d. v. s. sträckan Falsterbo—gränsen mot Norge mäter nära 500 kilometer. Fastlandskusten blir alltså sammanlagt omkring 2,000 kilometer lång. Härtill kommer så kusterna av de stora öarna Öland och Gotland med tillhopa omkring 600 kilometer kust. Som jämförelse kan nämnas, att Estlands hela fastlandskust endast är omkring 500 kilometer lång.

Det är naturligt, att fisket vid en kust av den väldiga utsträckning som den svenska skall vara mycket olika vid olika delar av denna kust.

Mest utvecklat är fisket vid svenska västkusten och särskilt i dennas norra del i landskapet Bohuslän. Detta är också ganska naturligt, ty fiskarena i dessa trakter ha ju lättast att komma ut till de rika fiskeplatserna i Kattegatt, Skagerack och Nordsjön. Särskilt bohuslänningarna utsträcka emellertid sina fiskefärder även till mer avlägsna fiskevatten såsom Shetlandsöarna och Island.

Västkustfiskarena fånga mest sill, skarpsill (killo), torsk, makrill, kolja, vitting, långa, rödtunga och rödspotta. De viktigaste fiskredskapen äro trål, snurrevad, snörpvad och drivgarn. Oftast utsträckas fiskefärderna över en vecka eller mera, varvid fisken isas ombord på båtarna. Då

alltid med förtroende kunna vända Eder till oss, muntligen eller skriftligen, för erhållande av hjälp, råd och upplysningar. Och vi äro tacksamma att få Edra meddelanden om förändrad adress, så att vi kunna hålla kontakt med Eder även framdeles. Det är också vår förhoppning, att denna tidning skall kunna bidra till att hålla förbindelserna vid makt mellan oss och Eder samt mellan estlandssvenskarna inbördes.

Prövningar och svårigheter skola helt visst mången gång hemsöka Eder. Då gäller det att inte tappa modet, utan taga nya tag. Spring inte ifrån en anställning, därför att det kan ta emot i begynnelsen. Med tålmod, seghet, klokhet och arbetsamhet skall det helt visst lyckas Eder alla att finna en rimlig plats i solen i det nya fosterlandet.

Så må det då vara både Eder och vår fasta föresats att i allvar och ödmjuk pliktuppfyllelse göra det möjligt för den estlandssvenska stammen att i det gamla moderlandet med framgång fortsätta och fullfölja det strävsamma och hederliga liv, som under gångna århundraden skaffat dess medlemmar ett gott namn och rykte såsom ärliga medborgare och goda svenskar.

alla hjälpas åt att så snart som möjligt tömma de förläggningar, som ordnats här i Stockholm och annorstädes för Eder första mottagande. Detta är en absolut nödvändighet både för Eder egen välfärd och för att vi skola kunna taga emot alla de landsmän, som vi hoppas skola kunna komma hit över. I denna strävan måste Ni alla och en var, inte minst de estlandssvenskar som sedan längre tid äro bosatta här, hjälpa kommittén.

Storstaden Stockholm är inte den lämpligaste vistelseorten för den ungdom, som kommer hit från enkla och stillsamma förhållanden. Denna ungdom kan lätt, alltför lätt, komma på villovägar i allt det nya och ovana, som här lockar den bort från dess enkla och sunda levnadsart.

I detta sammanhang vill jag rikta några allvarsord till Er alla.

Jag har önskat Eder välkomna till *friheten*. Men märk väl att jag tillade till *friheten under ansvar*.

Frihet är det bästa ting,
som sökas kan all världen kring
för den som frihet kan bära.

Så heter det i biskop Tomas mer än 500-åriga sång om den svenska friheten.

För den som frihet kan bära! Det gäller för Eder alla, icke minst för de unga, att visa den förmågan. Och därvid måste Ni känna ett *gemensamt* starkt ansvar för Er stams dyrbaraste egendom: dess gamla anseende för hederlighet, duglighet och gott uppförande, med ett ord för att vara *ett folk av gammal god heder*. Ty det är *den* som skall hjälpa Eder över alla svårigheter under de kommande åren.

För Rågökommittén och dess tjänstemän skall det vara en självklar och kär plikt att söka bistå Eder med råd och dåd under de första besvärliga åren, innan Ni hunnit växa in i det svenska samhället och dess livsformer och vanor. Ni skall

fisket i regel bedrivs ute på öppna havet, långt från kusten, äro båtarna stora med kraftiga motorer. De nyare båtarnas motorer ha sålunda i allmänhet en maskinstyrka av 150 hästkrafter eller mer. Besättningen på varje sådan båt brukar vara sex man. Liksom överallt i Sverige äga fiskarna i allmänhet själva både båtar och redskap.

Trots att västkusten är mycket kortare än ostkusten, fånga dock västkustfiskarna omkring 70 % av all den fisk, som ilandföres av svenska fiskare. En mycket stor del av den fisk, som tages upp av västkustfiskarna, ilandföres emellertid icke i Sverige utan säljes direkt i Danmark, Norge eller England. Detta gäller emellertid naturligtvis blott under normala, fredliga förhållanden. Största delen av västkustfiskets fångster saluföres i Göteborg, som under fredsförhållanden är Skandinavians största fiskhamn, vad omsättningen beträffar.

Vända vi oss så till Sveriges östersjökust, så finna vi förhållanden, vilka helt naturligt, vad fisket beträffar, äro mer likartade med dem, som råda i Estland.

Fisksorterna äro sålunda i stort sett desamma, alltså strömming, torsk, flundra, lax, ål, gädda, sik o. s. v. Olikheter finnas emellertid också. Skarpsillen (killo) t. ex., som i Estland ofta är av stor betydelse, spelar vid Sveriges östersjökust endast en underordnad roll. Detsamma kan sägas om gösen.

I mycket användas också samma slags fiskredskap vid Sveriges östersjökust som i Estland, alltså för strömming skötar, notar och storryssjor, för torsk långrevar, för lax drivgarn och storryssjor, för ål bottengarn o. s. v.

Särskilt i södra Östersjön har man emellertid numera i allt större utsträckning även börjat övergå till fiske med trål, med vilket redskap framför allt fiskas torsk, flundra och rödspotta, men även strömming. Försök med trålfiske har gjorts även i mellersta och norra delarna av Östersjön utanför svenska kusten, men i allmänhet ha dessa försök slagit mindre väl ut, emedan bottnen är olämplig för detta redskap på de mera rikt givande fiskeplatserna i dessa områden.

Trålbåtarna äro stora och kraftiga, men i övrigt äro de båtar, som användas vid det svenska östersjöfisket, ej större än de estländska fiskebåtarna.

Trots att man alltså vid svenska östersjökusten återfinner de flesta av de fiskredskap och fisksorter, som förekomma i Estland, företer dock fisket ganska betydande olikheter vid olika delar av Sveriges långa ostkust.

Längst uppe i norr, alltså i inre delarna av Bottniska viken, äro ju vintrarna kalla och långa, och därför är isbeläggningen där mycket långvarig, ofta sex månader eller mer. I södra Östersjön är däremot havet och hamnarna ej sällan isfria hela vintern igenom. Det är lätt att förstå, att redan dessa förhållanden skola starkt inverka på fiskets drift. Därtill kommer olika djupförhållanden, skärgårdsbildning m. m. i olika trakter.

Strömmingen är den utan gensägelse viktigaste

Strömmingskötar

av garn 60/6 och 80/6, fisknot, telnar av renhäcklad hampa, bomullsgarn, gum-mikläder och alla tillbehör för fisket.

A.-B. Fiskarnas Redskapshandel

S:t Paulsgatan 2 a, Stockholm.

fisken vid Sveriges östersjökust, men längst i norr äro dock lax- och sikfiskena av större ekonomisk betydelse än strömmingsfisket. Här uppe äro storryssjorna det förnämsta fiskredskapet, och endast i dessa trakter fiskas även strömming med storryssjor. Torsk förekommer där icke alls eller endast i ringa mängd.

I södra delarna av Bottniska viken, i Ålands hav och i de norra delarna av Östersjön är strömmingsfisket med skötar det viktigaste fisket. Här och där såsom i Ålands hav fiskas också numera rätt mycket torsk i dessa områden. Dessutom fångas här en del sik, gädda och ål.

Gå vi längre söder ut, alltså ned till sydöstra och södra delarna av svenska ostkusten, komma vi in i de områden, där fisket med ålbottengarn är av stor betydelse. Här fiskas vidare strömming med drivgarn i stor utsträckning. Med drivgarn fångas här också ganska mycket lax. Överallt i dessa trakter är vidare torskfisket med krok av vikt. Längst nere i söder, alltså vid Blekinge och Skånes kuster, börjar så, som förut nämnts, trålfisket att bli allt mer dominerande.

De estlandssvenskar, som i sitt gamla hemland drivit fiske, och som i Sverige vilja fortsätta i detta yrke, göra naturligtvis klokt uti att söka sig till de delar av svenska kusten, där fisket är mest likartat det i deras hemtrakt. På grund härav torde det vara mindre tillrädligt för estlandssvenskarna att söka sin utkomst vid det svenska västkustfisket eller vid fisket i södra Östersjön. I dessa områden är ju nämligen fisket av en helt annan typ än det estländska. Det återstår alltså att välja på olika trakter av mellersta och norra delarna av svenska ostkusten ävensom Öland och Gotland. Härvid torde man emellertid böra bortse från den allra nordligaste delen av kusten. Här uppe kunna visserligen goda och inkomstbringande fångster särskilt av lax göras, men det är mycket svårt att komma i besittning av goda fiskeplatser härför. Konkurrensen om dessa platser är nämligen mycket stor. Därtill kommer, att fiskesäsongen på grund av den långa isläggningen är kort. En del fiske kan naturligtvis bedrivas även under isen, men alltför mycket att lita till är nog inte detta isfiske där uppe.

Den Estlandssvenska jordbruksbosättningen.

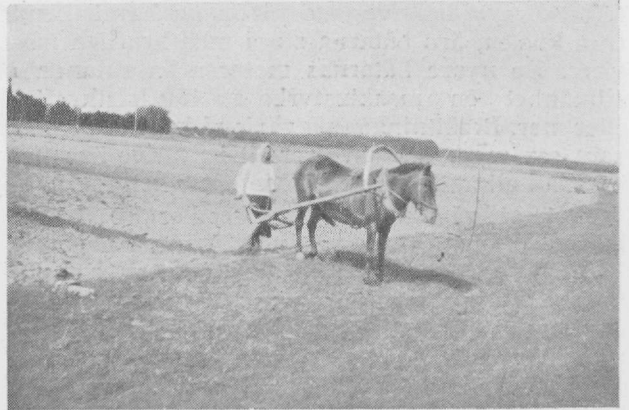
Av Rågöstiftelsens sekreterare
Gerhard Hafström.

För snart 15 år sedan på sommaren 1929 anlände gammalsvenskbyborna — Dagösvenskar-
nas ättlingar — till Sverige. De utplacerades så fort som möjligt i arbete, i allmänhet som anställda hos svenska jordbrukare. Efter något års förlopp började en särskild stiftelse inköpa jordbruksfastigheter, som utarrenderades till lämpliga svenskbybor. Efter några år försålde fastigheterna till arrendatorerna, vilket möjliggjordes genom s. k. egnahemslån. Resultatet blev gott. Alla till Sverige inflyttade svenskbyfamiljer, som visade sig ha tillräcklig förmåga att bilda egna hem, förhjälpes att bli besuttna på egna gårdar. Denna bosättning skedde framför allt på Gotland, där sedan gammalt även den estlandssvenska befolkningen visat sig ha lätt finna sig tillrätta.

Under hösten 1940 kom till Sverige den första kontingenten estlandssvenskar efter det andra världskrigets utbrott. Det var de 110 rågöborna, vilka snart följdes av ett 20-tal nargöbor. Rågöborna utplacerades kort tid efter sin ankomst som anställda inom jordbruket för att lära riks-svenska jordbruksmetoder, som i många avseenden skilja sig från de i allmänhet mera ålderdomliga estlandssvenska bruken.

Den av regeringen tillsatta kommittén för rågösvenskar har från början arbetat på, att estlandssvenskarna skola så inplaceras i det svenska samhällslivet, att deras arbets- och levnadsförhållanden komma att så mycket som möjligt överensstämma med deras tidigare. Därigenom komma estlandssvenskarna bäst och snabbast att

Man skulle alltså kunna säga, att estlandssvenskarna i första hand böra prova sin lycka på svenska östersjökusten och helst vid dennas mellersta delar ävensom på Gotland och Öland. Detta förefaller ju också naturligt, ty dessa områden äro ju de av hela svenska kusten, som ligga närmast Estland, och vilka därför också böra erbjuda förhållanden, som äro mest lika dem i Estland. Under den knapphet på livsmedel, som nu rått några år, ha fiskpriserna varit höga i Sverige. I och med att tillgången på kött och andra födoämnen numera blivit rikligare, ha emellertid fiskpriserna börjat sjunka, och det troliga är, att de komma att falla ytterligare. Ingen må därför tro, att man under normala tider genom fiske kan göra sig stora och lätt förtjänta inkomster i Sverige. Här, liksom i Estland, ha fiskarna också alltid haft många och stora svårigheter att kämpa med. Endast de estlandssvenskar, som redan i det gamla hemlandet voro erfarna yrkesfiskare och alltså förtrogna med näringsens vanskligheter, böra därför välja fisket som levebröd även här i Sverige.

Jordbruksarbete på Ormsö.

växa in i det svenska samhället till gagn och båtad såväl för deras nya fosterland som för dem själva. Då estlandssvenskarna i allmänhet i liten utsträckning bott i städerna har kommittén icke velat främja en bosättning i Stor-Stockholm och andra städer, även om där bosatta vänner och släktingar utövat en stor dragningskraft. Framtidsmålet har i stället varit, att den självägande estlandssvenska jordbruks- och fiskarbefolkningen skulle i Sverige så småningom få möjlighet förvärva egna småbruk och fiskarställen. För att förverkliga detta mål bildades år 1940 en särskild stiftelse, den s. k. Rågöstiftelsen.

Till stiftelsens förfogande ställdes ett anslag av 100,000 kronor från Estlandsutskottet inom Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet. Stiftelsen kunde snabbt och verksamt bidra till rågöbornas fasta bosättning, företrädesvis på Björkö och Vätö utanför Norrtälje samt Gräsö utanför Öregrund, vareft stiftelsen inköpt ett tiotal fastigheter. Dessa ha i allmänhet varit fiskarställen med endast några tunnland åker och husbehovsskog.

Två av gårdarna äro jordbruksfastigheter med omkring 20 tunnland åkerjord. Fastigheterna ha utarrenderats till lämpliga rågöfamiljer mot ett arrende motsvarande 2—3 % av inköpssumman. Härtill kommer årlig amortering av de inköpta inventarierna. Arrendatorn äger rätt att inlösa arrenderad fastighet, vilket redan skett i ett par fall. Till fiskarna ha anskaffats fiskredskap med en amorteringstid av 5 år; dessa redskap ha i allmänhet redan slutamorterats. Som självständiga utövare av havsfiske och skärgårdsjordbruk ha rågö- och nargöborna snabbt funnit sig tillrätta — även om den första tiden i många fall föreföll svår.

För omkring ett år sedan började den alltjämt pågående nya överflyttningen av estlandssvenskar. Inemot 3,000 estlandssvenskar ha nu anlant från alla bosättningsområdena; fiskarbefolkning från Rågöarna, Nargö, Odinsholm och Runö, samt övervägande jordbruksbefolkning från de stora bosättningsområdena Ormsö, Nuckö och Rikull och de små fastlandsbygderna Vipall och Korkis. För att fullfölja den påbörjade bosättningen har Rågöstiftelsen av årets riksdag erhållit

Bygata i byn Hullo på Ormsö.

lit ett lån på 200,000 kronor, varav hälften skall användas för inköp av fiskeriutrustning åt förutvarande yrkesfiskare och hälften för inköp av lämpliga fastigheter jämte yttre inventarier. Dessa fastigheter skola utarrenderas på likartade villkor som ovan nämnts. Med hjälp av dessa lån har stiftelsen till särskilda bosättningsområden i Stockholms norra skärgård lyckats sammanföra rågöbor, nargöbor, odinsholmare och runöbor, d. v. s. den egentliga fiskarbefolkningen. Denna har fått arrendera av stiftelsen inköpta fiskarställen eller från förhyrda platser kunnat ånyo börja bedriva självständigt fiske. Det svenska ostkustfisket kräver stor yrkesskicklighet av fiskarna. Stiftelsen har därför endast velat medverka till att förutvarande rena yrkesfiskare fått möjlighet bosätta sig som fiskare. De vikande fiskpriserna och hänsynstagande till de rikssvenska fiskarna ha givetvis även föranlett, att fiskarbosättningen skett med nödig försiktighet.

Den övervägande delen av estlandssvenskarna är emellertid jordbruksbefolkning. Denna har utplacerats som anställda hos svenska jordbrukare, i allmänhet i de östra kustlandskapen och på Gotland, dit framför allt Vormsöborna kommit. Det är självfallet, att det ofta möter svårigheter för den förutvarande estlandssvenska husbonden och husmodern att som anställd finna sig tillrätta i de nya förhållandena. Barnen äro ofta många och den kontanta lönen är svår att få att räcka till. Mången har förvisso redan frågat sig om han i sitt nya fosterland — sina fäders gamla land — skall lyckas få en egen torva. När kan detta månne ske, och hur?

Vilket svaret blir på denna fråga — det beror till stor del på estlandssvenskarna själva. Därest de lära sig rikssvenska jordbruksmetoder och arbetsfordringar och — inte minst — fullgöra sina avtal och stanna på sina platser, hoppas Rågöstiftelsen att kunna räkna på statsmakternas fortsatta förståelse för sin strävan att skapa egna hem för den estlandssvenska jordbruksbefolkningen. Stiftelsen hoppas nämligen i så fall, att denna bosättning skall kunna fullföljas efter samma riktlinjer som hittills, nämligen att befolkningen från samma by eller nära släktingar kunna bosättas i samma trakt. För de estlandssvenska familjer, som genom egen insats vilja söka för-

verkliga målet att i Sverige få en egen torva, gäller det alltså att icke lyssna till stadens locktoner utan att — helst med hela familjen samlad — taga anställning hos svenska jordbrukare och genom idogt arbete skaffa de kunskaper, som äro oundgängliga för att kunna driva ett eget jordbruk.

Stiftelsen kan icke nu uttala några löften — endast förhoppningen att tillsammans med de estlandssvenska jordbrukarna själva kunna bidra till att uppnå det gemensamma mål, som uttalas i stiftelsens stadgar: — egna hem åt den estlandssvenska jordbruks- och fiskarbefolkningen i Sverige.

Estlandssvenska klubben i Stockholm.

Alltefter som Stockholm mottagit nya och allt flera estlandssvenskar, har behovet av en möteslokal gjort sig gällande. Egentligen har det inte bara varit behov av ett samlingsrum utan även en ordnande hand, som kunde ge fritidssamvaron ett lämpligt innehåll. — Det var under estlandssvenskarnas nuvarande förhållanden två svårösta problem.

Här gav Birkagårdens folkhögskola ett handtag i rätt tid.

Sedan i höstas har Birkagårdens familjeaftnar besökts av ett växlande antal estlandssvenskar, och för ett par månader sedan sammanträdde på inbjudan av ungdomsledare Arnold Larsson ett antal estlandssvenska och rikssvenska ungdomar för bildande av en fastare sammanslutning. Teol. dr Natanael Beskow hälsade de närvarande välkomna till Birkagården, och en styrelse på 7 personer valdes. Det egentliga skötandet av klubbens angelägenheter lades i händerna på Kjell Teglund. Sammanslutningen tog till sin uppgift att sammanföra estlandssvensk och rikssvensk ungdom till kamratlig samvaro »utan stora later» kring allmänbildande ämnen i folkhögskolemiljö.

Klubben har vid sina sammankomster — i regel varje onsdag — kunnat bjuda på föredrag och uppläsning, solosång och sång av Birkagårdens kör, utflykter m. m. Tebord, allsång och lekar har bidragit att skapa hemtrevnad.

Kristi Himmelsfärdsdag hade klubben anordnat ett aftonsamkväm med ett par hundra inbjudna estlandssvenskar som gäster. Enligt gammal god folkhögskoleled började man med unison sång, varpå de närvarande hälsades välkomna av undertecknad, som även frambar estlandssvenskarnas tack till Birkagården. Programmet upptog solosång av Arnold Larsson, sång av en estlandssvensk kör omväxlande med folkdanser av ett lag flitiga ungdomar och uppläsning av en originaldikt av Gunnar Hörnström. I sitt slutanförande uttalade dr Beskow förhoppningen, att de landsflyktiga estlandssvenskarna snart måtte i Sverige återfinna det hem, som de förlorat på andra sidan Östersjön, varpå han med en andaktsstund avslutade kvällens program.

Från Rågökommittén

Kustbon var, som de flesta av våra läsare veta, det gamla namnet på den enda svenskspråkiga tidningen i Estland. Den utkom åren 1917—40. Det är icke endast namnet vi nu återupptagit utan även tidningens vinjett och dess gamla format. *Kustbons* gamla vänner ha säkert redan märkt, att den svenska flaggan — estlandssvenskarnas nya symbol — nu är synlig på vår vinjett. Tidningens redaktion uttrycker den förhoppningen, att den nya *Kustbon* skall lyckas knyta an vid den gamlas traditioner och bli ett samlande organ för estlandssvenskarna i Sverige. För att så skall bli fallet, hoppas vi på alla estlandssvenskars intresse för den nya *Kustbon*.

*

Detta nummer innehåller en del artiklar och meddelanden av speciellt intresse för estlandssvenskarna. I fortsättningen hoppas vi bl. a. kunna bjuda på en del skildringar från vissa av estlandssvenskarnas nya bosättningsområden. Vi hoppas här på medverkan av våra läsare.

*

Den kommitté, som handhar estlandssvenskarnas mottagande i Sverige, har namnet Kommittén för rågövenskarna. Den erhöll detta namn, då den tillsattes år 1940, när det då endast gällde att omhändertaga de rågöbor, som då anlände till Sverige. Kommitténs uppgift är numera att mottaga samtliga estlandssvenskar, men av praktiska skäl har det gamla namnet Rågökommittén hittills bibehållits. Från 1 juli kommer dock kommitténs namn att ändras till Kommittén för Estlandssvenskarna.

*

Efter framställning från Rågökommittén har Statens Livsmedelskommission medgivit, att de estlandssvenskar, som i ekonomiskt avseende äro

En så talrik skara estlandssvensk ungdom har inte tidigare varit samlad i Sverige. Det var svårt att bereda plats för alla vid borden, och det hembakade brödet fick en strykande åtgång. Man märkte grant, att Stockholm numera blivit »estlandssvenskarnas största stad». När man såg ungdom från hela den estländska svenskbygden stå och sjunga Modersmålets sång — nationalsången i Svensk-Estland — trodde man sig förflyttad tillbaka i tiden till en solig sommarfest på Birkas folkhögskola i Estland under gångna år.

Klubbledare Teglund har flera förslag till verksamhet under sommaren, bl. a. gemensamma utflykter till Stockholms omgivning. Klubbens strävanden är värda allt stöd och bästa stödet lämnar Du genom att besöka dess sammankomster — till nytta och nöje för Dig själv och andra. Har Du lust att komma med, så är Du välkommen.

V. Aman.

berättigade till *rabattkort* på matfett, mjölk m. m., skola efter ansökan erhålla sådana. Denna förmån har hittills endast tillkommit därtill berättigade rikssvenska medborgare. De estlandssvenskar, som äro berättigade till dylika *rabattkort*, skola vända sig till kristidsstyrelsen i den kommun där de äro bosatta och åberopa livsmedelskommissionens cirkulär n:r 701 daterat 19 maj 1944.

*

Med detta nummer av *Kustbon* följer ett inbetalningskort på 1 kr. och 50 öre, utgörande *prenumerationsavgiften* för 1944. Tidningen utkommer i år med ett nummer i juni, aug., okt. och dec. månader. Den är för sin fortsatta existens beroende av det intresse som estlandssvenskarna visa densamma, varför vi vädja till var och en som är intresserad av *Kustbon* att omgående inbetala prenumerationsavgiften medelst bifogade girokort. Glöm inte att skriva Edert namn och fullständiga adress tydligt på talongen.

*

För de estlandssvenskar, vilka äro på genomresa i Stockholm, har Rågökommittén sedan den 7 juni och tillsvidare på försök öppnat ett *härberge*, beläget Bondegatan 94 i Stockholm. Logiavgift utgår med 1 krona 20 öre pr natt, som erlägges i förskott. Härberget rymmer 12 platser för män och 3 platser för kvinnor. Det är öppet varje dag från kl. 18 och stänges på morgonen kl. 10. Någon matservering anordnas icke i härberget. Tillstånd att vistas i detsamma mer än ett dygn kan endast medgivas av förläggningsschefen M. Cronvall, telefon 23 55 10, efter kl. 18 telefon 31 24 14.

*

Som varje estlandssvensk förstår, går det icke att återvända till någon förläggning sedan vederbörande en gång utskrivits därifrån och erhållit arbete eller annan placering. Sluta därför icke någon anställning utan att ha någon ny. Rådgör med närmaste *arbetsförmedling* eller med *länets utlänningsamanuens* om Ni saknar anställning. I varje län finnes nämligen en s. k. utlänningsamanuens, vars uppgift det är att tillhandagå de utländska medborgare, som finnas i länet, med råd och upplysningar angående deras arbete och bostadsförhållanden. Arbetsförmedlingens adress finnes i telefonkatalogen och arbetsförmedlingen lämnar uppgift om var utlänningsamanuens träffas.

*

Som framgår av annons i detta nummer lämnar NKI-skolan estlandssvenskarna rabatt vid studier hos dem.

Genom *korrespondensmetoden* ges även tillfälle till god skriftlig träning i svenska språket. De estlandssvenskar, som för speciella studier önska studielån, uppmanas sätta sig i förbindelse med kommittén.

*

I samband med den nya förläggningen vid Dovertorp utanför Norrköping har Rågökommittén övervägt att anordna en *sommarkoloni* för est-

*Några bilder från de första estlands-
svenskarnas ankomst till Sverige efter
krigsutbrottet 1939.*

Arvo Horm
ESTLAND
fritt och ockuperat

"... synnerligen läsvärd. Ur dess sansade framställning och rikhaltiga, klart och objektivt framlagda statistik talar stillsamt en gripande historia. Det är historien om ett litet folk, som under en kort självständighetstid lyckats utföra ett storslaget socialt uppbyggnadsarbete och bara haft en önskan: att få fortsätta därmed."

Alarik Roos i St. T.

Kr. 2

TIDENS FÖRLAG

*Högaktuell bok
från Baltiska kommittén*

HA DE RÄTT ATT LEVA?

"Man skulle önska att denna bok finge många svenska läsare, inte speciellt för den ohyggliga aktualitetens skull — utan som en verkligt vederhäftig men trots detta ytterst lättillgänglig framställning av tre små folks kamp för sin existens."

(Eskil Eriksson i N. D. A.)

Illustrerad. Pris kr 11:50

GEBERS

Frågor och svar

Under denna avdelning besvaras till Rågökommittén eller redaktionen insända frågor i olika spörsmål av intresse för estlandssvenskarna. Endast frågor av allmänt intresse besvaras genom tidningen, på övriga frågor erhålles direkt svar. Alla frågor måste åtföljas av namn och adress, men dessa införs icke i tidningen.

FRÅGA. Jag kom till Sverige i nov. månad 1943. När kan jag bli svensk medborgare?

SVAR. De rågöbor, som kommo till Sverige 1940, blevo i allmänhet efter ett—två års tid genom ansökan svenska medborgare. Förhoppningar finnas att övriga estlandssvenskar efter samma tid kunna erhålla svenskt medborgarskap. Ansökan skall inges till Konungen i varje särskilt fall och inlämnas genom Rågökommittén. För att ha utsikt till bifall kräves, att vederbörande har arbete och fullgör sin försörjningsplikt mot eventuell familj samt att under sin vistelse i Sverige icke ha någon som helst anmärkning beträffande skötsamhet. Till ett kommande nummer av Kustbon hoppas redaktionen i en artikel kunna ge närmare upplysningar i denna fråga.

Lm.

Från Rågökommittén (Forts.)

landssvenska barn. Kolonin skulle i så fall mottaga dels barn i 2—6 års åldern, dels skolbarn i 7—12 års åldern. Om kolonin kommer till stånd, blir det en härlig sommarvistelse för barnen, då kolonin får ett vackert läge vid sjö. De estlandssvenska föräldrar, som inte på annat sätt kan få sommarvistelse ordnad för sina barn och önska få dem sända till kommitténs koloni, uppmanas att *omedelbart* insända ansökan därom till kommitténs kurator frk. Ingrid Sjöblom, adr. Kuratorsexpeditionen Sabbatsberg, *Stockholm*. Anmälan skall innehålla uppgift om barnets eller barnens fullständiga namn och födelsetid samt föräldrarnas namn och adress. Kolonivistelsen beräknas bli omkring den 20 juni—20 aug. Barnen, och om så erfordras, deras vårdare under resan få fri resa fram och åter från bostadsorten till kolonin. Kolonivistelsen blir för de medellösa helt kostnadsfri. Glöm ej att anmälan skall insändas *omedelbart*.

*

Rågökommitténs nya adress är Tunnelgatan 23, 3 tr., *Stockholm*. Tel. 11 57 21, 11 57 22 och 11 35 00. Öppet kl. 9—17, lördagar 9—15, under sommarmånaderna juni—aug. kl. 9—16, lördagar 9—13.

En lyckad utflykt.

F. d. elever vid Svenska Gymnasiet i Hapsal hade söndagen den 4 juni anordnat en utflykt till Mariefred och Gripsholm. Det var några estlandssvenska studenter och skolans sista rikssvenska lärare, som inbjudit medlemmarna av den forna skolfamiljen i Hapsal att på detta sätt samlas till skolmöte — i Sverige, där de flesta av Hapsalstudenterna numera befinner sig.

En strålande vacker morgon välkomnade de 50—60 hapsaliter och deras vänner, som kl. 10 samlats vid Stadshuset, då båten lade ut för en 3-timmars färd på Mälaren. Även Mälaren bjöd på sitt bästa för dagen: granna vita segel i flockar som måsar över vattenytan och ljus vårgrońska blandad med barrträdens mörkgröna runt stränderna.

Men ungdomarna befattade sig knappast med naturbeundran. De satt i en klunga och bara sjöng; och i den skaran vilade sannerligen ingen sorg. Medpassagerarna tycktes djupt begrunda dessa unga människors härkomst och ursprung — med sina sånger än på rikssvenska, än på nuckösvenska, än åter på estniska. De funderade tills de slutligen smittades av sångarhumöret och började sjunga med.

F. d. gymnasisterna begrundade ingenting. De voro en skara glada ungdomar, uppslupna som om de alldeles nyss stigit upp från skolbänken i Hapsal. Ännu hade ingen hunnit bli gammal eller växa ifrån kamratkretsen. Den första studentkulen och de sista nykomlingarna i första klassen passade ännu gott tillsammans i kamratligt lag. Mitt i skaran stod magistern, huvudet högre än alla lärjungarna, som hans vana är, och när pojkar sjöng »Gubben är gammal», så menade de säkert inte honom. Lärarna i svenska gymnasiet hade på ett lyckligt sätt förverkligat pedagogikens bud om ett kamratligt förhållande till eleverna. Hela skolan var som en stor ungdomlig familj, med fast inre sammanhållning i den estniska omgivningen — en färglick i det estlandssvenska ungdomslivet.

Framme i Mariefred vandrade man genast till slottet. Själva staden är blygsam nog att inte dra uppmärksamheten till sig. På borggården klappade man Galten och Suggan — jättekraner, som Pontus de la Gardie tog ifrån ryssarna i Narva. Under en skicklig cicerons ledning trampade man de golv och trappor, som trampats av svenska kungar i fem sekler.

Därpå ställdes färden till Gripsholms folkhögskola och den väntade middagen. Tiden medgav ännu en halvtimmes lek i skolans gymnastiksal, varpå man skyndsamt marscherade till båten igen.

Så började färden tillbaka, från brygga till brygga, under trängsel, sång och gott humör. Dagen hann bli kväll, innan man hunnit i land, och enstaka molntappar visade sig som förebud till ett tätande molntäcke. Vi visste, att vädret följande dag skulle vara lika grått som det varit dagarna före, det var bara den dagen, som var vacker för att gynna hapsaliternas skolmöte.

V. A.

Estlandsnytt

I Estland har i år inte utkommit ett enda litterärt originalverk för vuxna, omtalar den estniska tidningen Eesti Söna. Endast lyrikern Merilaas har publicerat en diktsamling för barn.

Under de närmaste månaderna är inte några nyheter att vänta, med undantag för en roman med motiv från striderna 1941 och tredje bandet av ett stort arbete om den ryska ockupationen av Estland.

Den litterära produktionen var som känt före kriget mycket livlig i Estland, men för närvarande lever författarna ett stilla liv.

*

Rikskommissarien för de ockuperade östprovinserna har den 8 mars d. å. publicerat en förordning angående segling, rodd och passageraretrafik i Östersjöns kustfarvatten, som skola gälla med verkan från den 15 december 1943.

Enligt förordningen förbjödes segelsport, roddsport och användande av kanoter. Badning och simning tillåtes, men endast inom vissa för detta ändamål särskilt begränsade och avmärkta områden. Båtar, som gå i kusttrafik, förbjudas på det strängaste medtaga passagerare, som ej kunna uppvisa särskilda skriftliga tillstånd. Såväl passagerare som skeppare straffas för överträdelser emot förbudet.

Förordningen har offentliggjorts i »Amtsblatt des Generalkommissars in Reval».

*

Skolorna i Estland inställde i år undervisningen redan den 25 mars. Orsaken härtill var, att

såväl elever, lärare och skollokalerna behövdes för andra och viktigare ändamål. Skollokalerna ha i många fall inretts till fältlasarett och kaserner samt till hem för städernas evakuerade befolkning. Resultatet av skolarbetet torde i allmänhet ha varit tämligen dåligt, emedan undervisningen började först i slutet av oktober. Dessutom arbetade på grund av trångboddheten många skolor i städerna i fyra skift samt på landet varannan dag. Eleverna fingo vid skolkursens slut detta år nöja sig med enbart intyg över sina arbetsresultat. Betyg komma att utdelas först i höst, efter det eleverna fullgjort sin obligatoriska arbetsplikt i form av olika hjälparbeten samt efter att ha insamlat en viss kvantitet av medicinalväxter. De yngre barnen skola under sommarlovet hjälpa till med ogrärensning. Även lärarna skola fullgöra arbetsplikt. Enligt direktiv från skolstyrelsen skola magistrarna »upparbeta 600 poäng».

Då det för folkskolans äldre klasser samt för mellanskolorna råder stor osäkerhet om när skolarbetet återigen kan upptagas, har skolstyrelsen för fortsättningen planlagt undervisningen i form av brevskolor, där eleverna endast behöva besöka skolorna för att tentera.

Även Svenskbygdens skolor ha haft att kämpa mot stora svårigheter. Normal skolundervisning har ej kunnat komma i fråga. På grund av den katastrofala lärarbristen ha flera skolor sammanlagits och liksom under 1800-talet har även nu varannandagsundervisning införts.

FISKARBODEN

ÖREGRUND

Tel. 90   Tel. 35

Fiskredskap, gummi- och skinnkläder, smörjoljor och motorbränsle m. m. till fisket hörande materiel.
Prima not-, nät- och sköt-telnar

Stormvarningssignaler.

Från	NW	SW	NO	SO	Utan angiven riktn.
Kuling	▲	▼	▲	▼	▲▼
	Kon	Tratt	Två koner	Två trattar	Tratt över kon
Storm	▲	▲	▲	▼	▲
	Klot över kon	Klot över tratt	Kon över klot	Tratt över klot	Kon över tratt

Albin

MARINMOTORER

hava redan
inmonterats
av flera

*Estlands-
svenskar*

BÄSTA MOTOR för såväl fiske
som snabbgående båtar

BEGÄR PROSPEKT

Aktiebolaget HELMER LANGBORG

Birger Jarlsgatan 23 - STOCKHOLM

Familjenytt

Våra läsare uppmanas att insända uppgifter om födelser, förlovingar, giftermål och dödsfall bland estlandssvenskarna till Kustbons redaktion.

FÖDDA:

- Crista*, f. 23/9 1943,
dotter till Juliette och Johan Lindström, Stockholm.
- Ingvar Johannes*, f. 1/10 1943,
son till Maria och Johan Valberg, Värmdö.
- Clas Harald*, f. 9/10 1943,
son till Elfride och Edvard Ahlberg, Österhanninge.
- Catrin*, f. 8/12 1943,
dotter till Olga och Voldemar Brun, Stockholm.
- Ingrid Margareta*, f. 27/12 1943,
dotter till Alide och Johannes Seffers, Dalarö.
- Mariann Inga*, f. 5/1 1944,
dotter till Agneta och Johan Björkman, Vadstena.
- Inger Maj-Britt*, f. 8/1 1944,
dotter till Lina Märta och Axel Holm, Stockholm.
- Maj-Britt Linnea*, f. 10/1 1944,
dotter till Irene Ingeborg och Oskar Alfred Pella, Motala.
- Agneta Linnea*, f. 13/1 1944,
dotter till Agneta och Johannes Nee, Ramsö.
- Siv Agneta*, f. 29/1 1944,
dotter till Agneta och Johan Nyman, Stockholm.
- Lena Marie*, f. 16/2 1944,
dotter till Olga och Mathias Sjölund, Herrängen.
- Svea Maj-Britt Linnea*, f. 22/2 1944,
dotter till Olga och Kristof Thomson, Mälar-Aspö.
- Ulla-Britt Margareta*, f. 18/3 1944,
dotter till Maria och Anton Österman, Stockholm.
- Stig Bertil*, f. 4/4 1944,
son till Katarina Grundsten, Stockholm.
- Solweig Inga Agneta*, f. 26/4 1944,
dotter till Agneta och Lars Rönnkvist, Stockholm.

DÖDA:

- Helge Blees, f. 6/9 1937, d. 11/9 1943.
Johan Okerblad, f. 15/1 1872, d. 18/12 1943.
Marta Alida Brun, f. 14/2 1936, d. 22/12 1943.
Hans Lindkvist, f. 1/11 1849, d. 15/1 1944.
Nils Oskar Nilsson, f. 19/7 1939, d. 26/1 1944.

Litteratur

Baltiska Kommittén: Ha de rätt att leva? Gebers förlag. Pris kr. 11: 50.
Arvo Horm: Estland fritt och ockuperat. Tidens förlag. Pris 2 kr.

Boken *Ha de rätt att leva?* är utgiven av en i Stockholm bildad sammanslutning av ester, letter, litauer och svenskar, benämnd Baltiska Kommittén. Kommittén består av fyra representanter för de baltiska länderna och fyra svenskar.

I 14 artiklar i boken lämnas av olika författare ekonomiska, sociala och kulturhistoriska skildringar från de baltiska länderna samt betonas starkt deras rätt till fri och självständig utveckling. Greta Wieselgren skriver om Det fria Estland, Harald Perlitz om Estland, land och folk, Birger Nerman om Forntida förbindelser mellan Sverige och Ostbalticum och Sten Karling om Från Yxkull till Narva. Boken är rikt illustrerad med fotografier på konsttryckspapper. Den utgör en mycket värdefull information om de baltiska länderna.

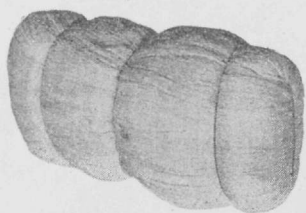
Horms bok är en kortfattad studie över landets — särskilt arbetarklassens — sociala förhållanden under självständighetstiden och under rysk och tysk ockupation. Estland är ett av de få länder, som fått genomleva både rysk och tysk ockupation, och esterna ha därigenom fått möjlighet till jämförelser på det självupplevdas säkra mark. Detta förhållande ger denna bok dess styrka. Framställningen är saklig, utan överdrifter, lugn och sansad.

Författaren ser självständighetstiden i det något idealiserande ljus, som i minnet gärna flödar över försvunna lyckliga dagar. Bilden är inte fullständig, men den visar dock hur långt ett litet folk hunnit i förbättrandet av sina sociala förhållanden, då utvecklingen plötsligt avbröts. Man ville sätta boken i händerna på de många svenskar, som vänta lösningen av samhällsproblemen från öster. — Skildringen av tyskockupationen torde ge mindre att tänka på, då nazismen är känd i Sverige.

Boken är att rekommendera för estlandssvenskarna som en översiktlig framställning av vad de själva upplevat.

V. A.

- Hans Alkvist, f. 27/3 1862, d. 2/2 1944.
Katarina Beckman, f. 17/6 1910, d. 25/2 1944.
Johannes Lundgren, f. 27/6 1896, d. 3/3 1944.
Konrad Vesterblom, f. 22/3 1889, d. 20/3 1944.
Einar Sten Vesterblom, f. 22/2 1939, d. 20/3 1944.
Lars Liljeros, f. 24/6 1885, d. 29/3 1944.
Erik Berggren, f. 29/3 1941, d. 1/4 1944.
Sten Alvar Vesterblom, f. 15/9 1943, d. 3/4 1944.
Lovisa Vesterbom, f. 11/2 1887, d. 16/4 1944.

Nät, Not, Skötar

av prima långfibrig bomull, väl knutna efter skarpa mått på maskstolparna. Skötar och nät av utvalt egyptiskt garn med fisklig mjuk styrka, som ej nämnvärt krymper.

Lägsta priser och största lager.

Begär offert.

Lundgrens Fiskredskaps Fabrik

Storkyrkobrinken 12, Stockholm. Tel. 10 21 22.

Snabb expedition.

Reel behandling.

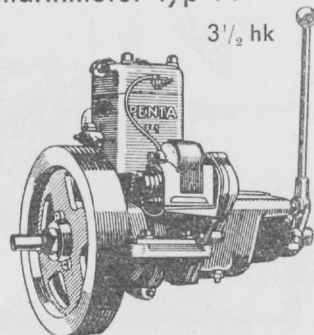

För fiskebåten...

Penta marinmotor typ F1

3 1/2 hk

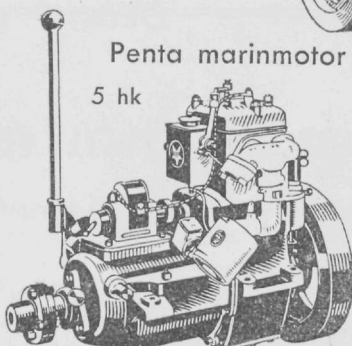
en lättskött och driftsäker motor som är slitstark och billig i underhåll.

Penta marinmotor typ K11

5 hk

en särdeles kraftigt dimensionerad och enastående slitstark motor.

Aktiebolaget

GÖSTA BERG

Norrlandsgatan 16, 10 53 16, 10 56 42

God och vällagad husmanskost på

MJÖLKBARENA

Stockholm:

Hamngatan 15, Birgerjarlsgatan 16, Götgatan 41,
N. Stationsgatan 81, St. Nygatan 45

Övriga städer:

Uppsala, Västerås, Eskilstuna Norrköping, Linköping,
Malmö, Hälsingborg, Halmstad, Göteborg

Låga priser

Inga drickspengar

MJÖLKBAREN A/B

Betald annonsplats

Läs svenska och lär ett yrke

genom korrespondensstudier vid NKI-skolan

Lägre kursavgifter för Estlandsvenskar.

NKI-skolan är Sveriges stora fritidsskola med över 100.000 elever. Ingen korrespondensskola i landet har ett större kursprogram — över 1.000 olika kurser. Därigenom blir det lätt för Er att välja den kurs, som bäst passar Er. Och trots den stora elevsiffran står Ni i personlig kontakt med skolan och Edra lärare. Till dem kan Ni vända Er för att få all den hjälp Ni behöver för att framgångsrikt kunna utbilda Er.

För att bli elev vid NKI-skolan kräves endast att Ni kan läsa svenska. NKI-skolans kurser i svenska gör Er fullt förtrogen med skriftspråket. Goda kunskaper i svenska äro till stor nytta för en fortsatt resultatbringande utbildning i ett yrke.

Men Ni kan också, om Ni så önskar, börja direkt med yrkesutbildningen. Det finns yrkeskurser vid NKI-skolan för utbildning till förman, verkmästare eller ingenjör inom snart sagt alla slag av industrier och mekaniska verkstäder. NKI-skolans jordbruks-

kurser ge Er de teoretiska kunskaper Ni behöver för att göra Er kompetent för olika arbetsuppgifter inom jordbruket. Det svenska affärslivet har utvecklats betydligt under senare år och utkomstmöjligheterna här äro mycket goda. NKI-skolans handelskurser ger Er en god utbildning i det svenska affärslivets olika grenar.

Fyll i kupongen och sänd in den i öppet kuvert med 5-öres frimärke till NKI-skolan!

Till NKI-skolan, S:t Eriksgatan 33, Stockholm.

Undertecknad, som är estlandssvensk, ber om närmare upplysningar och studiehandbok för det studieområde, som jag strukit under här nedan.

Svenska Språket	Teknisk utbildning
Jordbrukskurser	Handelsutbildning
Realskola- o. gymnasiekurser	

Namn: .....

Adress: .....

KUST.